

ZPRÁVY

ČESKÉ A SLOVENSKÉ ETOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

PRAHA - leden 1995 - č. 7

●●● XXII. ETOLOGICKÁ KONFERENCE SE BLÍŽÍ ●●●

XXII. etologická konference, jak ji letos chystá Česká a Slovenská etologická společnost, se koná ve Staré Lesné ve Vysokých Tatrách (hotel ACADEMIA, cca 2km od Tatranské Lomnice) ve dnech 3. až 6. května 1995.

Součástí konference je Mezinárodní symposium o aplikované etologii za účasti několika předních zahraničních badatelů (dne 5.5.95) a také 4. valné shromáždění členů ČSEtS (4.5.95).

Přesto, že termín pro zaslání přihlášky již uplynul, je možné se - pokud tak učiníte ihned - k účasti na této konferenci ještě přihlásit. Organizátoři umožňují objednat nocleh i ze 6. na 7.5.95, abyste si tak mohli kouzlo jarních Vysokých Tater opravdu vychutnat.

Pište - telefonujte - faxujte na adresu:

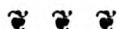
RNDr. Ľubor Košťál, CSc.

Ústav biochemie a genetiky živočichov - SAV

900 28 Ivanka pri Dunaji, Slovenská republika

Tel: (07) 943 232

Fax: (07) 943 932

●●● K VÁŽNÉMU ZAMYŠLENÍ ●●●

Výbor ČSEtS přikládá pravidelným odborným seminářům v Národním muzeu velký význam, i když jejich organizační zajištění nebývá snadnou záležitostí. Pro letošní rok se nabízí možnost využít nabídky několika zahraničních odborníků, jenže: účast na těchto seminářích bývá velmi kolísavá, často velmi malá (do 10 posluchačů). Chápeme, že zájemci navštěvují především semináře s obsahem jim profesně blízkým, naproti tomu je dobře známo, že cenným přínosem bývá často i diskuse, jejíž zaměření nelze předem odhadnout. S pozváním zahraničních badatelů výbor zatím váhá, protože přednáška pro tak nepočetné publikum působí rozpaky organizátorům i přednášejcím. Pokud by se situace nezlepšila, výbor bude muset zvážit i možnost, že bychom od pořádání těchto seminářů upustili. Snad by zejména pražští členové ČSEtS měli účast na seminářích pokládat za spolkovou povinnost, příp. na ně upozornit své spolupracovníky, studenty apod. Vyzýváme členy Společnosti, aby se nad tímto problémem vážně zamysleli.

Výbor ČSEtS

••• ODBORNÉ SEMINÁŘE ČSEtS •••

Odborné semináře ČSEtS se konají v přednáškové síni Národního muzea na Václavském náměstí, vždy od 14.00 hod.:

1.února 1995 : PhDr.Jaroslav Madlafousek,CSc., čestný člen ČSEtS
Vývoj pojmu "funkce" v evoluční biologii a kauzální analýza v etologii.

1.března 1995: MVDr.Vojtěch Mrlík,CSc. (AV ČR)
Migrace dravců a etologické poznámky k ní.

5.dubna 1995 : PhDr.Eva Šulcová (PCP-Praha 8)
Vrozené a naučené vzorce chování novorozenců.

• ZE ŽIVOTA ČSEtS •

• Spolu s přáním všeho dobrého v r. 1995 přikládáme dnes i složenky na zaplacení členského příspěvku na tento rok. Zůstává nezměněný, tj.100 Kč (120 SK), studenti a důchodci pošlou laskavě polovinu této částky. Děkujeme předem všem, kteří svoji členskou povinnost splní do 30.6.t.r., jak bylo doporučeno valnou schůzí ČSEtS.

• Přihlášky do ČSEtS pro potenciální zájemce získáte na adrese: Z.Klein, PCP-pav.19, 181 03, Praha 8-Bohnice

• S náměty na odborné semináře se obračejte na doc. RNDr. Pavla Rödla, CSc., pražské tel. č.: 673 101 91.

• **Pozvánka na 4. května 1995**
 Zveme všechny členy na 4. valnou schůzi ČSEtS, která se bude konat v rámci XXII. etologické konference ve Staré Lesné v hotelu ACADEMIA (2 km od Tatranské Lomnice). Na programu jsou volby nového výboru ČSEtS, diskuse o dalších aktivitách Společnosti aj.

• Z NOVÝCH KNIH •

• Soukup,V.: **Dějiny sociální a kulturní antropologie.** (Praha, Univerzita Karlova 1994, 226 s.,60 Kč). Pozoruhodný text, který by neměl chybět v knihovně vážného zájemce o etologii člověka. Bohatá bibliografie, doporučujeme.

• Thiel,E.: **Řeč lidského těla prozradí víc než tisíc slov.** (Bratislava, Plasma Service 1993,134 s.,54 Kč). Bohatě ilustrovaný český text je jen tím nejpopulárnějším úvodem do studia lidské neverbální komunikace.

• **Model a analogie ve vědě, umění a filozofii.** Sborník prací z mnohooborového semináře pořádaného FÚ AV. (Praha, Filozofický ústav AV ČR, 1994, 320s.)

• Tubbs,L.S., Moss,S.: **Human Communication.** N.Y., St.Louis, San Francisco; McGraw-Hill, Inc.,1991, 6th.Edition, 490 s.. (K nahlédnutí v knihovně PCP, tel. 8574 644.)

ě

• VÝROČNÍ ZPRÁVA O FINANČNÍM HOSPODAŘENÍ •
České a Slovenské etologické společnosti za rok 1994

STAV k 31.12.1993	4.408,10 Kč
u Čs.spořitelny	
(účet č.375159-018)	4.232,00 Kč
pokladní hotovost	176,10 Kč

ROK 1994

PŘÍJMY CELKEM	8.496.72 Kč
členské příspěvky	8.478.72 Kč
vrácený přeplatek Čs.spořitelny	18.00 Kč
VÝDAJE CELKEM	4.963.60 Kč
tisk Zpráv ČSEtS	2.838.00 Kč
věnc pro dr.P.Donáta	1.008.00 Kč
poštovní známky	796.00 Kč
poplatky Čs. spořitelně	
(za vedení účtu, příjem plateb)	321.60 Kč

STAV k 31.12.1994	7.941.22 Kč.
u Čs. spořitelny (bilanční výpis č.54)	7.491.12 Kč
pokladní hotovost	450.10 Kč

Praha 4.1.1995

Zd.Klein, pokladník ČSEtS

**1st INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY CONFERENCE ON
HUMAN BEHAVIOUR AND THE MEANING OF MODERN HUMANISM**

Konference se koná ve dnech 14.-17. 6. 1995 v řeckých Delcích. Jednací řečí je angličtina, kongresový poplatek je 300 US dolarů. Názvy některých "round-tablů": Patterns of human behavior and paranoid elements in history; The Neurophysiological Approach to Human History; aj. Informace a přihlášky na adrese: CONFERENCE SECRETARIAT

10 Loukianou Street
106 75 ATHENS, Greece

Kuhn, T.S. (str. 115):

"...hlbšie uvedomenie si anomálie je predpokladom všetkých potenciálnych zmien v teórii..." (Kuhn,T.S.: The Structure of Scientific Revolution, slov., Bratislava, Nakl. PRAVDA 1982, 288s.)

● III. MEZINÁRODNÍ KONGRES BEHAVIORÁLNÍ MEDICINY ●

(Amsterdam, 6.-9.7.1994)

J.BAŠTECKÝ, M.KUKLETA

Kongres uspořádala mezinárodní společnost stejného jména ve spolupráci s nizozemskou federací behaviorální mediciny a psychologickou fakultou University v Amsterdamu.

Behaviorální medicína si vytkla jako cíl diagnosticky, léčebně a preventivně postihovat etiopatogenetické faktory psychologického, sociálního a biologického charakteru, jež se uplatňují ve stavu nemoci a zdraví.

Práce přednesené v sympoziích, sekcích či formou vývěsek lze rozdělit do následujících tematických okruhů:

- behaviorální aspekty kardiovaskulárních onemocnění
- mozkové serotoninové funkce a zdravé chování
- behaviorální aspekty respiračních onemocnění
- psychoneuroimunologie
- somatoformní poruchy
- psychosociální intervence u chronických nemocných
- behaviorální aspekty nádorových onemocnění
- chorobné životní styly a zdraví porušující prvky

Na kongresu bylo prezentováno též první číslo časopisu -International Journal of Behavioral Medicine-, který je oficiálním publikačním orgánem Mezinárodní společnosti behaviorální mediciny. V jeho redakční radě je i M. Horváth z České republiky. Příští mezinárodní kongres se bude konat na jaře 1996 ve Washingtonu.

● KONRAD LORENZ INSTITUT FÜR EVOLUTIONS-UND KOGNITIONSFORSCHUNG ●

Adolf-Lorenz-Gasse 2, A-3422 Altenberg

V rámci svého studijního pobytu na vídeňské universitě (Institut für Philosophie) jsem v říjnu 1994 navštívil též ústav Konrada Lorenze v rodinné vile v Altenbergu. Předal jsem vedení ústavu český překlad Lorenzovy knihy ZÁKLADY ETOLOGIE (Academia 1993) a osobně poděkoval za finanční pomoc při jejím vydání.

Měl jsem možnost prohlédnout si rozsáhlou knihovnu ústavu, jejímž základem je Lorenzova knihovna v jeho pracovně. Knihy ve dvou rohových regálech za masivním pracovním stolem Lorenz nazýval "heilige Bücher".

Měly a dosud mají zvláštní statut ochrany a jsou zachovány v původním stavu.

Patří do nich různá vydání a překlady Darwinových spisů, jeho korespondence a literatura o něm. Dále knihy Lorenzových přátel a spolupracovníků, jako byli N.Tinbergen, E.von Holst, K.von Frisch, I.Eibl-Eibesfeldt, spisy Kantovy, Goetheho, J.von Uexküla, K.Poppera, L.von Bartalanffyho, aj. Najdeme zde i základní publikace k dějinám biologie, filosofie, společenských věd a psychologie.

Nalevo od těchto "svatých knih" se nacházejí dva velké regály s překlady Lorenzových prací, jejich různých vydání a sekundární literatury o něm a jeho díle. Celá protějšší stěna s mnoha regály je zaplněna abecedně uspořádanými novějšími knihami o knihami o biologii, etologii, ekologii, psychologii, sociologii a filosofii. V rohu se nacházejí katalogy knih, separátů a mikrofiší, čtecí zařízení a promítací tabule. V Lorenzově pracovně se konaly ještě za jeho života četné semináře a vědecké diskuse, které po založení ústavu Konrada Lorenze nadále pokračují. Jejich tematika je zaměřena na vznik a vývoj etologie, evoluční etologii, psychologii a pedagogiku, evoluční teorii poznání a logiku, evoluční etiku a příbuzné obory. Přednášky a semináře se konají v němčině několikrát do měsíce s účastí zahraničních hostů a ústav vydává pravidelně jejich program na několik měsíců dopředu. Uvítal by též účast našich referentů (příhlášky na výše uvedenou adresu, dr.Adolf Heschl, věd. pracovník ústavu).

Jan Kamarýt

U tohoto zahradního stolu K.Lorenz rád besedoval a napsal zde spolu se svou ženou strojopisy svých posledních publikací. (Foto J. Kamarýt)

● K VÝVOJI POJMU "FUNKCE" V EVOLUČNÍ BIOLOGII ●

PhDr. Jaroslav Madlafousek, CSc.

Otázka -co je funkcí zkoumané struktury či orgánu?- zakládala po staletí úspěchy a stálý pokrok ve fyziologii. Bylo tomu tak nezávisle a před artikulací evoluční teorie (ve smyslu descendance živočišných druhů).

Nicméně otázka funkce dostává působivější náplň a nová zadání v kontextu Darwinovy evoluční teorie, pohlížející na orgány a tkáň jako na adaptace, vzniklé a udržované přírodním výběrem. Závažnost, zda a jak je pojem funkce v evoluční biologii rozpracováván, vynikla v souvislosti s mohutným nárůstem zájmu o studium chování živočichů a vyhotila ji kritika zkruslování základních Darwinových myšlenek, jak ji podal G.C.WILLIAMS v knize "Adaptation and natural selection: A critique of some current thought" (1966, Princeton: Princeton University Press).

Dříve než bude nastíněno schisma, ke kterému dochází v evolučně orientovaných programech rozpracovávajících anebo využívajících pojem funkce, bude užitečné uvést několik základních myšlenek G.C.WILLAMSe:

"Darwinova teorie adaptace je centrálním organizačním principem biologie"

"Přírodní výběr nikdy nemůže podporovat adaptace, které by byly ve prospěch skupiny na úkor jednotlivce."

"Měření reprodukčního úspěchu zaostřuje pozornost na dosti triviální problém stupně reprodukčního přežití, jaký akutálně organism dosáhne. Centrálním problémem biologie není přežití jako takové, ale vybavení (DESIGN) pro přežití".

"Cílem je rozpoznat určité rysy (features) organismu jako komponenty mašinerie řešící nějaký speciální problém" (C.G.WILLIAMS, 1985) Defense of reductionism in evolutionary biology. Oxford Surveys in Evolutionary Biology, 2, 1-27. Dle L.COSMIDES and J.TOOBY, 1987).

"Přírodní výběr nemůže selektovat chování samotné, může selektovat jen mechanismy, které produkují chování". (L.COSMIDES and J.TOOBY, 1987). From evolution to behavior: Evolutionary psychology as the missing link. In J.DUPRE (Ed): The latest on the best: Essays on evolution and optimality. Cambridge, MA: MIT Press, pp. 277-306.

J.TOOBY a L.COSMIDES začínají svůj článek "The Past Explains the Present. Emotional Adaptations and the Structure of Ancestral Environments" (Ethology and Sociobiology, 1990, 11, 375-424) poukazem na "schisma v moderním evolučním myšlení o povaze evolučního funkcionalismu. Rozdíl zrcadlí toto schisma se točí kolem otázky, jakou roli hrají přítomné podmínky oproti minulým podmínkám ve funkční explanaci souboru adaptací živočišného druhu".

"Adaptacionisté" tendují věnovat pozornost jiným konceptům než "adaptivisté". Níže uvedená tabulka uvádí hlavní "konfrontace" mezi oběma přístupy (či spíš již pracovními programy). Všechny pojmy, které uvádějí TOOBY

a COSMIDES jsou v Appendixu. Pro úvahy o modelování řídicího systému chování je pochopitelně poučná vnitřní souvztažnost pojmů, na něž se soustřeďují "adaptacionisté" a jejich program výslovně uvádí "mechanismy generující či produkující chování".

K podobnému závěru nezůstat "viset" v rovině chování, nýbrž od počátku počítat s otázkami mechanismů generujících chování, došel také D. SYMONS v článku "A critique of Darwinian anthropology" (Ethology and Sociobiology, 1989,10,131-144) a ve studii "On the use and misuse of Darwinism in the study of human behavior" uveřejněné v knize The Adapted Mind (Ed. J.BARKOW, L.COSMIDES and J.TOOBY, New York: Oxford University Press,1992)

PROGRAM

ADAPTACIONISTÉ

versus

ADAPTIVISTÉ

adaptace

vs

adaptovanost

vybavení (design)

vs

rozdíly ve zdatnosti (fitness)

charakterizace ancestrálních podmínek či prostředí evolučního adaptování (EEA)

vs

přítomnost jako prostředí, na něž jsou jedinci adaptováni

vztah příčiny a účinku mezi ancestrálními podmínkami a nynějšími adaptacemi

vs

korespondence mezi nynějšími podmínkami a nynějším chováním, maximalizujícím zdatnost

mechanism (generující chování)

vs

chování

Autoři často používají termínu "**psychologické mechanismy**". Je jim to blízké také proto, že se prioritně zajímají o explanaci lidského chování. Ale hlavní důvod použití adjektiva "psychologické" (mechanismy) spočívá v tom, že potřebují termín k odlišení od "neurofyzilogických mechanismů". Komplexnost adaptačních problémů v souvislosti s chováním je tak obrovská, že přes velkou vyspělost současné neurofyzilogie by její "jazyk" byl velmi limitujícím faktorem. Proto hledají pomoc v použití těch či oněch modelů, nabízených kognitivními vědami a ověřovaných v různých psychologických odvětvích i v oboru umělé inteligence. Otevřenou otázkou je, zda "adaptacionisty" zakládáná vědecká disciplína s názvem "evoluční psychologie", má zůstat omezena jen na lidskou úroveň, kde disrepance mezi nynějším a původním prostředím je obrovitá. Na druhou stranu je dle mého názoru nesporné, že zásadní rysy programu se hodí a mohou být nosné nejen pro zvířata domestikovaná a zvířata chovaná v limitujících podmínkách. I zvířata žijící dnes v tak zvaných přirozených podmínkách nemusí využívat všech možností adaptací, vzniklých v původním evolučním prostředí. Zůstává tedy užitečné formulovat problémy v duchu evolučního funkcionalismu nad aktuálně možnými výskyty chování.

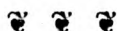
K ilustraci způsobu myšlení evolučních psychologů programově odmítajících deskriptivní psychologické termíny, budiž uveden následující citát:

"...existující teorie motivace budou muset být nahrazeny teoriemi, postulujícími daleko propracovanější motivační architekturu, vybavenou rozsáhlým souborem rozvinutých informací procesujících algoritmů, kontingentně citlivých na dlouhý seznam situačních obsahů a kontextů." (J.TOOBY and L.COSMIDES: The Psychological Foundations of Culture. In: J.H.BARKOW, L.COSMIDES and J.TOOBY: The Adapted Mind. Evolutionary Psychology and the Generation of Culture. New York: Oxford University Press, 1992, s.99).

Appendix:

Schisma v moderním evolučním myšlení o povaze evolučního funkcionalismu (Dle J.TOOBY and L.COSMIDES, 1990)

ADAPTACIONISTÉ	versus	ADAPTIVISTÉ
vybavení (design)	vs	rozdíly ve zdatnosti (fitness)
adaptace	vs	adaptovanost
mechanism (generující chování)	vs	chování
zdatnost (fitness) jako vlastnost vybavení či genů podepírajících vybavení	vs	zdatnost jako vlastnost jedinců
dějiny selekce	vs	probíhající selekce
komplexita funkčního vybavení	vs	náhled, že kontextově přiměřené obměňování chování vyplývá z maximalizace zdatnosti
standards evidence, dokládající adaptaci (jako je účinnost, úspěšnost, přesnost)	vs	určování individuálních diferenciálů zdatnosti, konstruování jedinců jako maximalizujících inkluzivní zdatnost
převaha druhové typičnosti v komplexním funkčním vybavení	vs	odpor vůči charakterizování druhové typičnosti (či dokonce stabilního vybavení), prezentovaný jako principiální odpor k typologickému myšlení
charakterizace ancestrálních podmínek či prostředí evolučního adaptování (EEA)	vs	přítomnost jako prostředí, na něž jsou jedinci adaptováni
vztah příčiny a účinku mezi ancestrálními podmínkami a nynějšími adaptacemi	vs	korespondence mezi nynějšími podmínkami a nynějším chováním, maximalizujícím zdatnost
BARKOW, J.H., COSMIDES, L., DALY, M., DAWKINS, R., SYMONS, D., TOOBY, J., WILLIAMS, G.C., WILSON, M.		ALEXANDER, R.D., BETZIG, L., BORGERHOFF MULDER, M., BORGIA, G., CARO, T.M., DUNBAR, R.I.M., HUGHES, A.L., SMUTS, R.W., TURKE, P.

• XI. INTERNATIONAL CONGRESS OF THE ISPPM • (11.-14.5.1995, Heidelberg)

Mezinárodní společnost pro perinatální a perinatální psychologii a medicinu pořádá již XI.mezinárodní kongres pod heslem "A Time to be Born". Setkání se koná v německém Heidelbergu ve dnech 11.-14.května 1995.

Všechny informace získá zájemce na této adrese:

A. and J. Bischoff
Friedhofweg 8
D-69118 HEIDELBERG, Germany

• ETOLOGIE ČLOVĚKA • HUMAN ETHOLOGY •

Laskavostí PhDr.J.Kamarýla,člena ČSEtS, můžeme Vám dnes přinést několik informací z oboru etologie člověka, jak jsme je čerpali z bulletinu - HUMAN ETHOLOGY NEWSLETTER- (Vol.9, Issue 1, March 1994).

XII. kongres The International Society for Human Ethology (ISHE) se konal ve dnech 3.-7.8.1994 v Torontu. Z programu: 3.8.94 přednesl odstupující president ISHE prof. Irenaeus Eibl-Eibesfeldt přednášku: "Human Ethology: Its Distinctive Contributions, Past and Future".

4.8.94 hovořil editor časopisu ETHOLOGY and SOCIOBIOLOGY prof. Michael T.McGuire na téma: "Environmental Contingencies and Physiological Change".

6.8.94 vystoupil nový president ISHE prof.William R.Charlesworth (Institute of Child Development, University of Minnesota, USA) s inauguračním projevem: "Human Ethology: A Good Idea for the Behavioral Sciences and Society".

ISHE - president: W.R.Charlesworth (USA)
vice-president: Ch.B.Crawford (Kanada)
editor čtvrtletníku HUMAN ETHOLOGY NEWSLETTER:
G.Weisfeld (USA)
tajemník: K.Grammer (Rakousko)
pokladník: B.F.Fuller (USA)
člen výboru: N.L.Segal (USA)
(Adresy jsou k dispozici v redakci ZPRÁV ČSEtS)

Přihlášku do Mezinárodní společnosti pro etologii člověka (ISHE), jejíž součástí je krátký dotazník, získá zájemce též v redakci ZPRÁV ČSEtS. Členský příspěvek činí 20 US dolarů ročně (při platbě na 3 roky najednou se platí celkem 50 dolarů), studenti a důchodci polovinu.

Mezinárodní časopis věnovaný biologickým a sociálním faktorům formujícím lidské chování vychází od r.1990 4x ročně. Editorem časopisu "HUMAN NATURE", který vychází v USA s podtitulem An Interdisciplinary Biosocial Perspective je dr.Jane B.Lancaster (Dept.of Anthropology, University of New Mexiko, Albuquerque,NM 87131,USA)

(zdk.)

● ZAZNAMENÁVÁME ●

- Cooper,S.J., Hendrie,C.A. (Eds.): **Ethology and Psychopharmacology.** (Chicesteer,N.Y., Brisbane, Toronto, Singapore; John Wiley and Sons, 1994, 356s.)

Vázaná publikace obsahuje 18 příspěvků, z nichž u dvou naleznete jména českých autorů: Donát,P., Kršiak,M., Šulcová,A.: The Involvement of Pheromones in Offensive and Defensive Agonistic Behaviour in Laboratory Mice (s. 205-224) a Kršiak, M.: Ethology, Human Lifestyle and Health (s.341-347).

Vzorně vypravený sborník věnuje jednu ze svých úvodních stránek památce tragicky zesnulého RNDr. Petra Donáta, CSc. s jeho fotografií a krátkým nekrologem.

- Wassermann,J.: **Kašpar Hauser.** (Praha, nakladatelství DEKON 1994, 315s., 99 Kč). Z obálky knihy se dovídáme, že "...oním dítětem byl syn bádenského vévody Carla von Baden a jeho francouzské manželky Stephanie; jako potomek Francouzky se nesměl dostat na vévodský trůn". (Za chybné uvedení nakladatelství v minulém čísle ZPRÁV se omlouváme).

- Veselovský Z.: **Etologie člověka a živočichů.** (ŽIVA č.4, XLII.,1994, s. 187-189.

- Klein,Z.: **Bibliografie etologie člověka za období 1970-1993.** Soupis citací prací zabývajících se různými aspekty lidského chování s použitím etologického přístupu z oblasti psychologie, psychiatrie, pediatrie, sexuologie aj., jak byly v uvedeném období publikovány v češtině a slovenštině. Obsahuje i citace českých a slovenských recenzí na zahraniční monografie a zařazeny jsou i závažné studie z let před r.1970. Příručka o rozsahu cca 70 str. vyjde v 1.pol. r. 1995 a zájemce si ji může objednat na adrese: Psychiatrické centrum, pav. 19, knihovna, Ústavní č.91, 181 03 Praha 8-Bohnice.

● 16. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE "STAR" V PRAZE

Ve dnech 10.-12.7.1995 se koná pod záštitou děkana 3.LF UK 16.mezinárodní konference STAR (International Society for Stress and Anxiety Research). Jednacím jazykem je angličtina. Do programu je zařazen i workshop "Zvládání stresu" v češtině. Podrobnější informace získá zájemce na tel: 67102340 (dr. Schneidrová).

ABSTRACTA

Prosíme školitele a vedoucí diplomových a rigorózních prací z etologie, aby upozornili jejich autory na možnost publikovat abstracta v našich ZPRÁVÁCH (rozsah 1 strojepis. str.).

HLASOVÁ KOMUNIKACE LANÍ A KOLOUCHŮ JELENA EVROPSKÉHO (*Cervus elaphus*) VE FARMOVÝCH PODMÍNKÁCH Dominika Vaňková

Abstrakt diplomové práce na PŘF UK, katedra fyziologie živočichů a etologie, Praha 1994.

Klíčová slova: jelen evropský, vokalizace, mateřské chování.

Akustická komunikace je velmi výrazným chováním ve vztahu matky a mláděte. Tato studie měla objasnit její význam a zjistit jakou má funkci při vzájemné identifikaci zvířat.

Metodika byla založena na volném pozorování skupiny 11 krotkých laní s kolouchy (do stáří 3-4 týdnů), které doplňovalo 9 experimentů s živým hlasem, playbackem, imitací hlasu a doplňkových. Druhou částí byla technická analýza jednotlivých hlasů na sonografu.

Výsledky:

Laně-matky vokalizovaly častěji než jalové laně. Akustická komunikace se rozvíjela po porodu a měla převážně kontaktní funkci. Kolouši se ozývali méně než laně. Četnost vokalizace matek se snižovala se zvyšujícím se stářím kolouchů. Zvířata si navzájem na hlasové signály nedopovídala. Výjimku tvořily dvě situace 1) ohrožení koloucha a 2) znemožnění taktilního kontaktu matky s mládětem.

Laně pravděpodobně pískání vlastního a cizího koloucha bez podpory olfaktorických či vizuálních podnětů nerozlišovaly. Zdálo se, že koloucha nepoznaly ani opticky na vzdálenost až do 2-3 m. Hlas, na nějž byly ochotny reagovat jako na koloucha, musel mít určité parametry (pískání na píšťalku jim bylo lhostejné). Pro identifikaci byla nejdůležitější čichová kontrola při těsném kontaktu s mládětem. Zrakové a sluchové signály sloužily jen jako doplňkové podněty. Tento systém by odpovídal přirozenému chování jelenovitých, kdy matka až do odvedení svého mláděte ke stádu, nepřijde s jinými kolouchy do styku a nepotřebuje je rozlišit. Kolouši své matky při kombinaci vizuálního a akustického podnětu zřejmě poznávali. Na pouhý hlas vlastní matky reagovali zvýšenou pozorností. Také při optickém rozlišování byli úspěšnější než laně. Poslední kontrolu však prováděli stejně jako laně

olfaktoricky. Schopnost rozpoznat vlastní matku na dálku by měla být pro kolouchy důležitá v situaci, kdy čekají v úkrytu na matčin signál, aby se k ní připojili.

Hlasy laní byly hluboké, s nízkou základní frekvencí (118 ± 21 Hz), atonální, bečivé, frekvence v rozsahu 0-3000 Hz vytvářely 1-10 formantů. Hlasy kolouchů byly vysoké, se základní frekvencí 826 ± 228 Hz a s celkovým rozsahem 0-7000 Hz. Byly tonální, pískavé. Vokalizace laní i kolouchů byla nesegmentovaná, začínala a končila ostře. Zvířata ji vydávala jednotlivě i v sériích. Délka jednoho zavolání byla 0.25 - 0.5 sec. Vokalizace laní byla individuálně rozlišitelná. Variabilitu vytvářely kombinace základní frekvence, délky, rozložení formantů. Také hlasy kolouchů vykazovaly určitou rozlišnost, nebyla však tak zřetelná jako u laní.

● ● ● ZVEME VÁS DO BOHNIC ● ● ●

Ústavní semináře Psychiatrického centra v Praze 8 - Bohnicích se konají vždy druhé úterý v měsíci od 14.00 hodin.

Areál Psychiatrické léčebny je dosažitelný ze stanice metra C - Holešovice nádraží a odtud autobusem 152 či 200. Semináře se konají v přízemí pav. č.19 (modrá posluchárna).

14. února 1995 Doc. MUDr. Jaroslav BAŠTECKÝ, CSc. (ILF Praha)

ÚVOD DO BEHAVIORÁLNÍ MEDICÍNY

(přednáška s diskusí)

Psychiatrická léčebna v Praze 8 pořádá již

8. BOHNICKÉ SEXUOLOGICKÉ DNY

23. - 24. února 1995 (v budově místního divadla)

Referáty jsou zaměřeny na kliniku i výzkum lidského sexuálního chování v normě i patologii.

- ZPRÁVY ČSEIS č.7 / leden 1995 ● Z pověření výboru připravuje Zd.Klein
- Vydává Česká a Slovenská etologická společnost, VÚZV - odd. etologie, Přátelství 815, 104 00 Praha 10 - Uhřetěves (IČO: 41692900) v Psychiatrickém centru Praha ● Vychází jako neprodejný bulletin pro členy ČSEIS ● Náklad 180 výtisků ●